

ZAMĚNITELNOST MÍST VELENÍ

Soudobé bojové prostředky a charakteristické rysy jimi vedených operací a boje podstatnou měrou ovlivňují velení vojskům. Projevuje se to mimo jiné i v trvalé úhroze napadení a vyřazení jednotlivých míst velení. Vybavení a způsob rozmístění míst velení musí toto nebezpečí předvídat a zabezpečovat vytvoření podmínek pro minimální zranitelnost. Kromě toho je nezbytné mít připraveno vše potřebné k rychlé úhradě vyřazeného místa velení tak, aby se vyřazení kteréhokoliv místa velení projevilo v kontinuitě velení co nejméně.

Vycházíme-li ze skutečnosti, že hlavním místem velení je velitelské stanoviště VS, musí být vše připraveno zejména k zabezpečení zaměnitelnosti především tohoto místa velení. Z VS se velí podřízeným svazkům, útvarům a zařízením s výjimkou týlových, podřízených náčelníků týlu — zástupci velitele. Těmto svazkům, útvarům a zařízením se velí z TVS. Za útoku se mimoto zřizují předsunutá velitelská stanoviště (PVS), při vedení obranného boje záložní velitelské stanoviště (ZVS). U útvarů se ve všech družích boje zřizuje pouze velitelské a týlové velitelské stanoviště (Oper-2-1, čl. 26).

Předsunuté velitelské stanoviště musí být v případě vyřazení VS připraveno pře-

vzít velení. Toto bude usnadněno zvláště tehdy, bude-li v kritické situaci na tomto stanovišti velitel s náčelníky operačního a zpravodajského oddělení a s náčelníky druhů vojsk a speciálních vojsk. V obraně je schopné tuto funkci plnit především ZVS, které je ve stále pohotovosti převzít velení při vyřazení VS, nebo vyžaduje-li situace rychlé přemístění VS do nového prostoru (Oper-2-1, čl. 31).

Zatímco PVS a ZVS obsazují zpravidla orgány, které jsou funkčně předurčeny a připraveny k velení vojskům, v jiné situaci je **týlové velitelské stanoviště**. Přesto může vzniknout situace, která si vynutí požadavek, aby velení svazu (svazku, útvaru) bylo uskutečněno z TVS. Cílem článku je proto na základě rozboru možností TVS ukázat na základní skutečnosti, které je nutné k zabezpečení tohoto úkolu realizovat.

TVS na všech stupních obsazují funkcionáři a je vybaveno spojovacími prostředky k zabezpečení velení týlu. Velení týlu zahrnuje velení týlovým jednotkám, útvarům, svazkům a zařízením a odborné řízení všech týlových orgánů (funkcionářů) podřízeného velitelského stupně. Tato předpisem stanovená zásada není v praxi důsledně uplatňována. Tak na stupni útvaru je na TVS prakticky pouze zástupce

velitele pro týl s přímo podřízenými funkcionalitami. Na stupni svazek se navíc náčelník zdravotnické služby zdržuje zpravidla na VS. Na všech stupních nerespektují tuto zásadu funkcionalita výbrojní služby, tankové a automobilní služby a materiální funkcionalita speciálních druhů vojsk.

Mimoto dochází v zájmu zabezpečení lepší vzájemné informovanosti mezi místy velení a k zlepšení podmínek pro včasnost a reálnost odborného řízení týlových funkcionalit svazků a útvarů druhů vojsk na stupni front a armáda prakticky na všech stupních k vysílání styčných orgánů (skupin) týlu na VS. Toto opatření na jedné straně vytváří předpoklady k zlepšení velení týlu, na druhé straně však tříští síly zejména štábu týlu a snižuje počty týlových orgánů na TVS.

Toto rozdělení funkcionalit mezi místa velení a odpovídající vybavení spojovacími prostředky dává z hlediska zaměstnatelnosti míst velení tyto předpoklady:

1. Na TVS je jen omezený rozsah funkcionalit předurčených především k řízení týlového zabezpečení a to jen v oblastech podřízených náčelníku týlu.

2. Na TVS zcela chybí odborníci operačního a zpravodajského zaměření a s výjimkou stupně frontu orgány druhů vojsk a speciálních vojsk.

3. Prostředky spojení umožňují spojení s TVS vševojskových svazků (útvarů). Chybí prostředky ke spojení se svazky (útvary) druhů vojsk a speciálních vojsk. Od stupně svazku výše jsou na TVS k dispozici spojovací prostředky ke spojení s týlovými svazky, útvary a zařízeními.

Tyto skutečnosti přesvědčivě dokumentují omezené možnosti a předpoklady TVS k plně hodnotné zaměstnatelnosti s VS a jeho nahrazování v případě vyřazení. S ohledem na kvalitu funkcionalit pracujících na TVS není však tato funkce TVS zcela vyloučena. Může však jít pouze o nouzové krátkodobé řešení, které si vyžádá některé základní předpoklady.

Předpis Oper-2-1 v čl. 33 na tuto skutečnost pamatuje tím, že ukládá vytvářet

na TVS **zálohu spojovacích prostředků**. Je však nejasné, z počtu které jednotky (útvaru) tuto zálohu vytvářet. Vzhledem k účelu zálohy (nahradit zničené prostředky VS) musí jít o prostředky, kterými disponuje útvar (jednotka) zabezpečující spojení na VS.

Dalším předpokladem k připravenosti TVS k výkonu této funkce je zabezpečení **potřebného stupně informovanosti** o operační (bojové) situaci a o vydaných rozhodnutích a rozkazech. To vyžaduje soustavné předávání na TVS

- všech zpravodajských informací,
- všech rozhodnutí velitele a náčelníků druhů vojsk a speciálních vojsk,
- všech nařízení vydávaných funkcionalitami na VS,
- duplikátů všech plánů, zpracovaných na VS,
- jednoho výtisku všech operačních a odborných hlášení.

Vždy musí být TVS vybaveno všemi podklady k organizaci spojení, utajení velení a všech prvků zabezpečení bojové činnosti.

Rozsah těchto informací a dokumentů je nemalý a klade značné nároky na jejich udržování v použitelném a situaci odpovídajícím stavu. Tuto funkci nemůže vykonávat štáb týlu (org. plán. skupina). Je proto účelné vyčlenit na TVS alespoň jednoho důstojníka operačního zaměření jako styčného orgánu štábu (VS) na TVS, který by vedle udržování těchto podkladů zabezpečoval plynulost toku informací i v opačném směru. To znamená, že tento orgán by měl přístup ke všem informacím o organizaci a stavu týlu, třídil by je a předával odpovídajícím orgánům na VS. V zájmu plynulého obousměrného toku informací by bylo účelné spojení tohoto orgánu s VS prostřednictvím utajeného spojení. Vedle toho je nezbytné i v zájmu vytváření podmínek pro zastupitelnost míst velení, aby na TVS byla trvalá pracoviště materiálních orgánů všech druhů vojsk a speciálních vojsk včetně výbrojní a automobilní a tankové služby a

pracovišť části politického aparátu, kádrové a organizačně mobilizační správy (oddělení).

Vodítkem k plnění úkolů v souvislosti s převzetím velení a plněním úkolů může být podrobně a konkrétně rozpracována **metodika práce při převzetí velení**. V této metodice je však žádoucí vyjádřit především předpoklad obsazení základních funkcí podle variant vyřazení hlavních funkcionářů velení a štábu, využití zbylých sil a prostředků VS, způsob navázání spojení se všemi podřízenými svazy (svazky, útvary) a jejich využití k zesílení a zkvalitnění nového náhradního štábu.

I při všestranně připravené a zabezpečené záměně VS prostředky a silami TVS, bude toto řešení však jen přechodné a velmi krátkodobé. Bude úkolem nadřízeného velitele, aby definitivní náhradu vyřazeného VS řešil z vlastních prostředků v co nejkratším čase.

Při řešení otázek zaměnitelnosti míst velení je zajímavé posoudit i problematiku **zaměnitelnosti týlového velitelského stanoviště** při jeho vyřazení. Podmínky k plnění tohoto úkolu jsou u jednotlivých velitelských stupňů odlišné.

Na stupni útvaru je TVS umístěno v prostoru skladů, které se rozvíjejí v jedné či dvou menších osadách nebo v pokrytém terénu o ploše zhruba 1 km². Zdravotnické zabezpečení je řízeno z velitelského stanoviště. Při vyřazení TVS může současně dojít k většímu či menšímu vyřazení i plukovních zásob. Úhrada kádru z počtu pluku je možná jen s obtížemi. Zpravidla bude nutný zásah ze stupně svazku a to jak pokud jde o doplnění kádru a prostředků k zabezpečení velení a spojení, tak i o úhradu zásob a prostředků k jejich přepravě.

Na stupni svazku je týlové zabezpečení řízeno rovněž zčásti z VS (zdrav. zabezpečení, tech. zabezpečení, materiální zabezpečení druhů vojsk) a z větší části z TVS. Týlové velitelské stanoviště se rozvíjí zpravidla v prostoru divizních skladů, nebo je-li týl svazku členěn do dvou sledů, spolu s 1. sledem týlu. V obou pří-

padech je nutné řídicí část (TVS) umístit na bezpečnou vzdálenost (3–5 km) od výkonné, dopravní části týlu (velitelství dopravního praporu) a snížit tak možnost vyřazení obou těchto prvků současně. Při vyřazení TVS a existenci styčné skupiny týlu na VS a bojeschopnosti velení aut. praporu, je možné TVS do značné míry zaměnit těmito prvky. Týl armády bude však muset podle konkrétních podmínek řešit doplnění řídicích funkcionářů (NT a náčelníků služeb).

Obdobná situace je i na stupni armády s tím rozdílem, že zde existuje další prvek, který tvoří velitelství pohyblivé armádní základny (PAZ), umístěvané 30 i více km za TVS, které je do značné míry schopné nahradit velení týlu při vyřazení TVS. Vzhledem k tomu, že zdravotnická služba je na tomto stupni řízena z TVS, je nutné při vyřazení TVS řešit i úhradu řídicích zdravotnických orgánů zdravotnické služby. Tento problém je řešitelný s využitím prostředků zdravotnické zálohy armády, která se zpravidla člení do více sledů a umísťuje se v bezpečnostní vzdálenosti u TVS armády.

Na stupni frontu jsou podmínky k zastupitelnosti TVS vzhledem k rozsahu týlových svazků, útvarů a zařízení a jejich decentralizaci na rozsáhlé ploše týlového pásma frontu ještě příznivější. Náhradní orgán velení týlu je možné vytvářet s využitím velitelství frontových základů, velitelství silničních a dopravních svazků, velitelství nemocničních základů, frontového odsunového střediska apod. Problémy v konkrétních podmínkách mohou nastat s úhradou spojovacích prostředků vzhledem ke značnému rozsahu potřeb týlového spojení. Z hlediska prevence je proto nutné spojovací prostředky týlu v maximální míře decentralizovat a vhodnou kombinací společného umísťování jednotlivých prvků sestavy týlu usměřit část prostředků a vytvářet z nich zálohu pro tuto potřebu.

Společným požadavkem k vytvoření základních předpokladů k převzetí velení ze vyřazené síly a prostředky TVS je zabezpečení duplikátů všech plánů, roz-

kazů a nařízení vydaných vyřazeným TVŠ. Tyto duplikáty je nutné mít u styčné skupiny týlu na VS v plném rozsahu a decentralizovaně v dílčím rozsahu u jednotlivých prvků týlu, s kterými se počítá k využití při řešení náhrady vyřazeného TVŠ.

Na týlových velitelských stanovištích, počínaje stupněm svazku výše, se kromě

prvků řízení týlu umísťují další síly a prostředky, které se bezprostředně nepodílejí na velení a řízení bojové činnosti, jako jsou vojenské soudy a prokuratury, orgány Státní banky, část politického aparátu apod. Úhradu těchto prvků při jejich vyřazení musí řešit orgán ze svých prostředků.

Problematika zaměnitelnosti míst velení není jednoduchá. Její řešení je však vysoce aktuální jak v souvislosti s charakterem soudobého boje a operací, tak s ohledem na mnohé iluze, které přežívají ve vědomí a které je nutné uvádět na správnou míru.

Týlové velitelské stanoviště svým obsazením funkcionáři a vybavením prostředky spojení je schopné nahradit funkci velitelského stanoviště pouze krátkodobě a zdaleka ne ve všech funkcích a plnohodnotně. Je proto nutné toto řešení považovat za nouzové a jeho použití maximálně zabezpečit vytvořením podmínek ke znalosti aktuálních informací a zesílením potřebnými kádry a zejména spojovacími prostředky.

Příznivější podmínky jsou dány strukturou týlu k zaměnitelnosti týlového velitelského stanoviště při jeho vyřazení. Přesto základní předpoklad u tohoto manévru silami a prostředky velení je nutné vidět v naplánování vhodných variant a v zabezpečení dokonalé informovanosti předurčených náhradních prvků velení k zabezpečení maximální kontinuity velení.

Při řešení těchto opatření musí vždy hlavní úsilí vyvíjet nadřízený velitelský stupeň a řešit potřebné opatření na pomoc podřízenému velitelskému stupni.